

Drodzy Rodzice

Mowa jest bardzo ważna w prawidłowym rozwoju dziecka, ma wpływ na jego osobowość, pewność siebie, relacje z innymi. Zadbaj o dziecko już od chwili, w której dowiesz się, że powstaje nowe życie. Naturalną zdolność rodzicielstwa wzbogacać trzeba podstawową wiedzą o rozwoju tej sfery, aby była rozbudowana wyobraźnią w zakresie zorganizowania atrakcyjnych zabaw stymulujących nabywanie mowy przez nasze dzieci.

0 – 6 MIESIĘCY

Już w okresie życia płodowego dochodzące z zewnątrz dźwięki, są przygotowaniem do okresu, który ma nastąpić po narodzeniu. Niemowlęta od początku są ogromnie zaintrygowane ludzkim głosem. Słuchają go najchętniej ze wszystkich dźwięków. Przygotowują narządy artykulacyjne do czynności mówienia poprzez prawidłowe oddychanie, połykanie, ssanie, żucie. Około 2 m-ca życia dziecko samo zaczyna wydawać różne dźwięki określone jako głużenie.

W 4 m-cu życia dźwięki te stają się bardziej melodyjne i śpiewne. Wkrótce potem dziecko zaczyna gaworzyć.

Powtarza sylaby i bawi się głosem...

DOBRE POMYSŁY

- » Jeszcze zanim dziecko nauczy się mówić, możemy nawiązać z nim kontakt. Bądźcie uważni na jego spojrzenia, płacz, wydawane dźwięki.
- » Mówcie do dziecka podczas zabiegów pielęgnacyjnych, zabaw, codziennych czynności. Powtarzajcie wysyłane przez niego dźwięki, ale też róbcie przerwy, żeby odsłuchać co dziecko ma do powiedzenia.
- » Śpiewajcie mu często kołysanki, albo wasze ulubione piosenki...
- » Karm piersią jak najdłużej – ssanie zapewnia właściwy rozwój warg, żuchwy, policzków. Jest to doskonały trening języka.

6 – 12 MIESIĘCY

W 7 m-cu i 8 m-cu życia dziecko zaczyna rozumieć proste, najczęściej powtarzane przez najbliższych wyrazy, takie jak swoje imię czy nazwy przedmiotów. Coraz ładniej gaworzy i wyraźniej powtarza sylaby.

Pod koniec 1 roku życia może zacząć mówić kilka pierwszych wyrazów.

DOBRE POMYSŁY

- » Powtarzajcie dźwięki wydawane przez dziecko i nadawajcie im znaczenie (**ta-to ; tak, to jest tata**)
- » To dobry czas na wszelkiego rodzaju zabawy paluszkowe, „srocza”, „kosi kosi”, recytowanie rymowanek i czytanie wierszyków...
- Pozwól na gryzienie i żucie – rozwija to mięśnie odpowiadające za artykulację

12 – 18 MIESIĘCY

Teraz coraz częściej słyszycie dociekliwe „**cio to**” oraz zdecydowane „**nie**”.

Naśladuje też usłyszane przez siebie słowa.

DOBRE POMYSŁY

- » Ucz malucha pić z kubka – angażuje to mięśnie warg i policzków.

- » W waszych rozmowach z dzieckiem nie powinno zabraknąć takich dźwięków naśladowczych jak: **miau-miau, ko-ko, brum-brum** – zachęcaj do powtarzania.
- » Oglądacie razem książki z prostymi obrazkami.
- » Zapisujcie pierwsze słowo dziecka, to wspaniała pamiątka z tego niepowtarzalnego okresu.
- » Dbaj o dostarczanie dziecku różnych doświadczeń słuchowych, zachęcaj do zwracania uwagi na dźwięki i nazywaj je.

18 – 24 MIESIĄCE

Półtoraroczne dziecko często potrafi wypowiedzieć już około 50 słów. Nie wszystkie mają poprawną formę, ale wy wiecie co znaczą.

Dziecko zaczyna łączyć wyrazy w zlepki i zdania.

DOBRE POMYSŁY

- » Wybierzcie kilka ulubionych wierszy, ucicie dziecko prostych piosenek. Śpiewajcie z wykonywaniem gestów. Sprawdźcie czy dziecko prawidłowo oddycha, połyka i ssie.
- » Oglądajcie i czytajcie z dzieckiem książki. Słuchanie opowiadań rozwija język, pamięć, koncentrację uwagi i wyobraźnię. Buduje więź emocjonalną i uczy mądrego spędzania czasu.

2 – 3 rok życia

To czas szybkich zmian w systemie językowym dziecka – to okres zdania.

Pojawiają się wszystkie samogłoski oraz duża część spółgłosek **p b m w f fi bi mi ni t d n l l y ś ź ć dz k g h**.

Obserwujemy liczne uproszczenia, przestawienia i zastępstwa. W słowiku dziecka pojawia się 800 – 1500 słów z przewagą rzeczowników. Pojawiają się wypowiedzi dwuczłonowe, zdania z podmiotem i orzeczeniem oraz oznajmujące, pytające i wykrzyknikowe.

DOBRE POMYSŁY

- » Czytajcie książeczki
- » Bawcie się w nadawanie imion.
- » Proponujcie gry językowe np. : zagadki, rymowanki.
- » Bawcie się dźwiękami z otoczenia i ich sekwencjami.

OKRES PRZDSZKOLNY 3 – 6 rok życia

To okres swoistej mowy dziecięcej. Pojawiają się głoski **s z c dz** oraz **sz rz cz dź r**.

Wszystkie głoski powinny być opanowane do 6-go roku życia. Stały wzrost słownictwa 3500 – 7000 wyrazów.

Pełna umiejętność budowy wypowiedzi i posługiwania się formami, które obowiązują.

DOBRE POMYSŁY

- » W czasie czytania prowokujcie do zadawania pytań i wskazujcie na widoczne związki między sytuacjami, zdarzeniami, emocjami bohaterów.
- » Rozwijajcie myślenie przez analogię oraz kategoryzację
- » Zwracajcie uwagę na intonację, akcent, bawcie się w role.
- » Aranżujcie zabawy tematyczne za pomocą pacynek i figurek.

- » Starajcie się wyczerpująco odpowiadać na pytanie dziecka.
- » Czytajcie bajki, słuchajcie bajek dźwiękowych.
- » Bawcie się historyjkami, rymami i sekwencjami.
- » Rozwijajcie funkcje słuchowe w zabawach ze słowem, sylabami, zdaniem i głoskami.
- » Bawcie się ruchem i muzyką.

Kiedy zgłosić się do logopedy ?

Jeśli Twoje dziecko...

- » w 1 miesiącu nie reaguje na silne dźwięki, nie wydaje innych dźwięków oprócz krzyku.
- » w 3 miesiącu nie głuży i nie grucha.
- » w 6 miesiącu nie gaworzy - nie powtarza sylab „**da-da**”, „**ba-ba**”.
- » roczne nie wypowiada sylab.
- » podejrzewamy, że nie rozumie naszych poleceń.
- » 2-latek nie wypowiada prostych słów.
- » 3-latek nie buduje zdań, ma ubogi słowniczek, nie posługuje się zaimkiem „**ja**”.
- » 4-latek nie wypowiada głosek **k, g, l, ś, ź, ć, dź** lub **s, z, c, dz**, formułuje jedynie zdania proste, równoważniki zdań, wypowiada zaledwie proste słowa, zniekształca wyrazy.
- » w wieku 4 lat nadal mówi nie płynnie, zaczyna się, powtarza sylaby, nie może „wydusić z siebie słowa”.
- » 5-6-latek nie wypowiada **l** (np. nadal zastępuje przez **j**) albo nie wypowiada **sz, ż, cz, dż, r**.
- » znacznie odstaje w rozwoju mowy od rówieśników, izoluje się, niechętnie bawi się z dziećmi, jest odrzucone przez grupę z powodu gorzej rozwijającej się mowy.
- » nawykowo oddycha ustami.
- » podczas mówienia wsuwa język między przednie zęby.
- » gdy podczas mówienia powietrze ucieka bokiem.
- » gdy dziecko podczas mówienia opuszcza lub zamienia na prostszą głoskę, która powinna być już opanowana.
- » gdy dziecko ślini się nadmiernie bądź oblewa jedzeniem lub picciem.
- » negatywnie reaguje na bodźce dotykowe, smakowe, słuchowe.

Ponadto, jeśli już u bardzo małego dziecka zaobserwujemy wolniejszy rozwój takich umiejętności jak siadanie, raczkowanie, gaworzenie, wymawianie pierwszych sylab, słów, to warto już wtedy zgłosić się do logopedy, by ocenił budowę i funkcjonowanie narządów mowy i ewentualnie zalecił odpowiednie ćwiczenia, które usprawnią motorykę artykulacyjną i przyspieszą dojrzewanie tych części układu nerwowego, które odpowiadają za rozwój mowy.

Może się bowiem okazać, choć oczywiście nie musi, że opóźnienie rozwoju ruchowego dziecka zapowiada opóźniony rozwój mowy.

Po poradę logopedyczną można zgłosić się nawet z noworodkiem, aby dowiedzieć się czy maluch prawidłowo oddycha, połyka, ssie.

Mgr Elżbieta Nęcka

Pedagog - logopeda